

-diu, potser no hem de partir de *badar* (a menys que es tracti d'una haplogogia extrema *bad(ad)iu*) sinó més aviat del subst. *bada*.⁵

Embadalir 'suspendre l'ànim en la contemplació d'una cosa' (documentat des de Belvitges, s'hauria format d'*embadalit* (ja en A. Marc xxvii, v. 28) i aquest de (*em*)*badadit*, fet de *badat*, per una influència de *delit*; o bé *embadalit* hauria sortit d'una base **embaalit* (per la seva banda provinent d'*embaalit* per una metàtesi), essent aquest una formació d'*esbalait* 'estranyat, atònit' amb el canvi del prefix; **embaalit* s'hauria incorporat a la família de *badar* tant fonèticament com semàntica; de fet, una var. *esbasalit* d'*esbalait*, que alguns deuriem pronunciar amb *d* com *ezbadalit*, apareix en les *Vides*⁶ i el mateix text duu també la var. amb el prefix *em-* (escrit *em-*), *embaalit*.⁷ *Embadaliment*.

CPT.: *Bada-badoc*. J. G.

¹ L'intent de Thurneysen de derivar-lo d'un cèltic *baith* 'idiota' no va reeixir (veg. Walde-Hofmann, 20 *Lat. Etymol. Wört.*, 3. Aufl., p. 92). — ² Ernout-Meillet, *Dict. Lat. Etym.*, p. 120, citen la nota del gramàtic Charisius (Keil, *GLK* I, 239.21): «*bat*: sonus ex ore cornicinis lituum eximentis...»; si *batere* s'hagués fet de *ba*, llavors hauria pres la terminació *-tare* dels verbs freqüentatius com *cantare*, *captare*, etc. — ³ *Glossarium Amplonianum Primum* dóna «hippitare: oscitare, *badare*» (CGL v, 601.18) on tenim *badare* com a sinònim d'*oscitare*, encara que *hippitare* no és ben bé 'badallar' sinó 'singlotar' un altre glossari, evidentment anglo-saxó, dóna *battat*: «ginath» (amb variant ms. *batat*) (CGL v, 347), essent *ginath* de l'inf. *ginen*, que ve de l'ètimon de l'alemany *gähnen* 'badallar'. — ⁴ Lluïl, *Blanquerna*, NCL. II, 208.3; doc. 1319 de Valls (*BABL*, XII, 287); doc. 1645 en el *Spill* de Castellbò, etc. — ⁵ Cf. oc. *badiu*, adj. 'nicí, ximple', sembla haver-se format a base de *badau*, fr. *badaud* (REW, 988). — ⁶ «maravelloses causes, de les quals són eu *esbasalit*, sol per l'uir», P60v1, també en 83v2 (amb var. provençalitzant *esbalausida*, P173r2). — ⁷ «e quant él la vesé, él ne fo mot *enbaleijt*, per què li demanà ela qui era...», 50r1. Avui *embadalit* té ús molt general en el territori lingüístic, particularment cat. or. i bal. (incloent-hi eiv. «consumirse», PzCabr.). ⁴⁵ Cf. *badalassa*, *-lases*, *AlcM* erròniament *badalàs* (còdex Serrallonga, *Dg.*).

BADERNA, 'corda trenada per subjectar el timó o altres usos náutics', del prov. *baderno* id., d'origen incert; com que també serveix per protegir la base dels pals de la nau, potser del grec *πῆρυπα* 'taló' i 'part inferior del pal'.

Paraula que té abundor de derivats en occità i existeix en cast. (*baderna*), port. (*baderna* o *abaderna*), fr. (*baderne*), it. (*baderna*). Del francès ha passat al bretó (*badern*). Per raons fonètiques no pot ser autòcton en francès, italià ni castellà; però en català no està ben documentat. Se sol admetre que deriva de l'oc. *badar* 'obrir', 'fendre', amb el sufix rar de ca-

verna, perquè a França les *badernes* serveixen per revestir els pals preservant-los del refrec o sigui per separar (*FEW* I, 283a i n. 4), però Bloch observa amb raó que 'obrir' no és pas 'separar'. Que vingui de *badana* com suggereix Jal és dubtós semànticament i ni aquesta etimologia ni la precedent no ens expliquen la terminació *-erna*; per a altres suposicions, vegeu *DCEC*, s. v. *baderna*. De tota manera no neguem que *baderna*, o bé secundàriament, o bé, almenys en part, amb caràcter primari, és inseparable de *BADAR*: aran. *badarna*, *pad-*, 'estella', i prov. *s'esbadarnà* 'fendre's, badar-se', i *desbadarnà*, *-ado* 'desfermat, desenfrenat'.¹

¹ «La destrau... / lou ferre, a grand balans, s'encarno / dins l'aubre dur, que s'*esbadarno*», «intron en lucho emé li flamo, / au flèu *desbadarnà* copon camin», *Calendau* VII, 24.5; XII, 69.3.

Bades, V. *debadades*

BADIA, del fr. *baie* (que passà també al cast. i port. *ba[h]ia* i a l'angl. *bay*), alterat, en català i en alguns parlars hispànics, en *badia* sota la influència del verb gascó i cat. *badar* 'obrir, partir, esberlar'; en francès és un mot d'origen incert, potser derivat del fr. ant. *ba(i)er* 'obrir'; un derivat participial *baïée* regularment s'havia de transformar en *baïe* en els parlars de l'Oest de França, d'on per una banda la forma del castellà, etc., i per l'altra el fr. mod. *baie*. □ 1.ª doc.: 1803 (Belv.).

El 1371, JMarc, es troba documentada la forma *babia*, arrenclerada amb altres mots de rima en *-ia* (també, però, podria ser l'abstracte corresponent al substantiu *bare*); per altra part, c. 1395, en el *Torci-many*, apareix el mot *bcia*, si bé no es pot descartar la possibilitat que és tracti d'un nom propi.

En investigacions anteriors es va donar molta importància a un passatge de Sant Isidor, *Etym.* xiv, viii, 40, en què afirma que «els antics» deien *baïas* amb el sentit de 'port de mar',¹ de la qual cosa uns van deduir que era paraula ibèrica (Mz. Pi., *RFE* II, 293; Uhlenbeck, etc.), i d'altres, que estava en relació amb el port romà de *Baiae*, prop de Nàpols, pronunciat en grec *Baïai*, ja sigui com a generalització d'allò que originàriament fou un nom de lloc (Covarr., *Litré*, Schuchardt),² o bé pel fet de procedir aquest d'un vell apellatiu itàlic (Ernout-M.). Però MLübke³ va indicar que la font de Sant Isidor es trobava en una glossa anterior (que ell no interpretava prou bé), i que es referia al port de *Baiae* i no a un port general; i malgrat que Sofer, *Glotta*, xvi, 32-35, va rectificar en part MLübke assenyalant que la glossa en qüestió no era de Servi, com creia aquell, sinó d'un dels *Scho-lia Danielis*, de data dubtosa, resta de tota manera la probabilitat que el sant utilitzés aquests escolis o una font comuna, i Sofer no arriba a fer versemblant la seva hipòtesi que la font de Sant Isidor fos una altra de més antiga.

Sempre serà possible suposar amb MzPidal que la causa que el sant entengués malament la seva font fos l'existència d'un mot hispànic vulgar *baïa*, avantpassat